

NORGES HØYESTERETT

Den 27. august 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Falkanger og Bull i

HR-2024-1534-U, (sak nr. 24-103819STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Alexander Rydberg Greaker)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens saksbehandling, lovanvendelse og straffutmåling i dom for grovt forsikringsbedrageri.
- (2) Den 22. mars 2023 ble A, født 00.00.1991, tiltalt for overtredelse av straffeloven § 376, jf. § 375 annet ledd (grovt forsikringsbedrageri). Grunnlaget var beskrevet slik i tiltalebeslutningen:

«Søndag 30. januar 2022 kl. 10.50 innleverte han en elektronisk skademelding til If Skadeforsikring angjeldende en trafikkulykke lørdag 29. januar 2022 kl. 14.00 i X hvor han som fører av personbil EB00000 kjørte av veien slik at bilen ble totalvraket. Han unnlot å opplyse i skademeldingen at han var påvirket av alkohol da hendelsen fant sted, til tross for at politiet tok utåndingsprøve av ham kort tid etter ulykken som viste at han hadde en alkoholkonsentrasjon på 0,16 milligram pr liter og at førerkortet var midlertidig beslaglagt. De uriktige opplysningene kunne ha medført at han hadde fått en urettmessig forsikringsutbetaling på inntil kr. 503 000 dersom If ikke hadde avdekket at han var ruspåvirket.»

- (3) Buskerud tingrett avsa 1. september 2023 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.1991, frifinnes.»

- (4) Dommen ble avsagt under dissens, idet rettens leder mente det var grunnlag for å domfelle A etter tiltalen.
- (5) Påtalemyndigheten anket dommen. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.
- (6) Lagmannsretten henviste påtalemyndighetens anke.

- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 16. mai 2024 dom med slik domsslutning:
- «1. A, f. 00.00.1991, dømmes for overtredelse av straffeloven § 376, jf. § 375 annet ledd, til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.
 2. Sakskostnader ilegges ikke.»
- (8) Avgjørelsen er avsagt under dissens, idet en meddommer stemte for frifinnelse.
- (9) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen og subsidiært straffutmålingen.
- (10) I *saksbehandlingsanken* argumenteres det med at lagmannsrettens flertall har vurdert lydopptaket fra en telefonsamtale 31. januar 2022 mellom A og forsikringsselskapet feil og at forsettsvurderingen dermed er blitt skadelidende. I denne samtalen sier saksbehandler i selskapet følgende: «Vi vil avvente politidokumentene i saken». I lys av dette fremstår det åpenbart uriktig når flertallet legger til grunn at tiltaltes handlemåte viser at han ikke visste at saksdokumentene ville bli innhentet av forsikringsselskapet. Det er videre uvisst hva flertallet bygger på når de legger til grunn at «det er ingen automatikk i at forsikringsselskapene innhenter politidokumentene».
- (11) As forklaring er at han 29. januar 2022 fikk beskjed på politistasjonen om at politidokumentene ville bli oversendt selskapet. Dette kan ikke utelukkes og støttes av øvrige bevis i saken. Advokaten til A hadde uttrykkelig bedt A om å ikke ta kontakt med forsikringsselskapet. Det at tiltalte ikke tok direkte kontakt med selskapet, anses som en helt normal handlemåte i lys av rådet han fikk.
- (12) Premissene til flertallet kan forstås slik at strafferettens bevisbyrde i realiteten er pålagt tiltalte. Saksbehandlingsfeilene anses store og betydningsfulle og kan ha påvirket dommens innhold. Dommen må oppheves.
- (13) Det anføres *lovanvendelsesfeil* fordi innleveringen av skademeldingen var et utjenlig forsøk. Tiltalte hadde kunnskap om at selskapet ville motta samtlige politidokumenter, og utfyllingen av skademeldingen kunne aldri medført at A fikk en urettmessig forsikringsutbetaling. Uansett må det legges til grunn at A avverger at lovbruddet fullbyrdes når han senere opplyser selskapet om forelegget for ruskjøringen og tapet av førerretten.
- (14) Under enhver omstendighet kan det ikke legges til grunn at tiltalte hadde forsett om å skaffe seg en utbetaling på 503 000 kroner. På tidspunktet skadeskjema ble fylt ut, var det ingen som visste at saken ville resultere i at forsikringsselskapet ønsket kondemnering av bilen og ikke en reparasjon.
- (15) I *straffutmålingsanken* anføres det at straffen er for streng. I tillegg kommer at en ubetinget reaksjon har svært stor betydning for tiltales jobb, samt at saksbehandlingstiden har blitt for lang. Det er her grunnlag for å gjøre hele straffen betinget.
- (16) *Påtalemyndigheten* har inngitt tilsvar og gjort gjeldende at anken må nektes fremmet. Det er klart at anken ikke kan føre frem.
- (17) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A har ankerett ettersom han ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Dette innebærer at anken bare kan nektes fremmet dersom

ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En nektelsesbeslutning skal begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

- (18) Ankeutvalget forstår *saksbehandlingsanken* slik at det er to feil som påberopes. For det første argumenterer A med at det er en saksbehandlingsfeil når lagmannsrettens flertall legger til grunn at det ikke er noen automatikk i at forsikringsselskapene innhenter politidokumentene. Dette er i realiteten et angrep på lagmannsrettens bevisvurdering, som Høyesterett uansett ikke kan prøve, jf. straffeprosessloven § 306.
- (19) Det er mulig at anken på dette punkt er ment som et angrep på flertallets begrunnelse. Begrunnelsen til flertallet viser imidlertid at flertallet har sett og vurdert tiltaltes forklaring om at han var klar over at politiet ville sende over saksdokumentene til forsikringsselskapet da han sendte inn skademeldingen 30. januar 2022. Dette argumentet er gjengitt under lagmannsrettens redegjørelse for tiltaltes forklaring, der det nederst på side 5 i lagmannsrettens dom heter:
- «Han var også klar over at politiet ville sende over saksdokumentene til forsikringsselskapet, og det gir ingen mening å gi uriktige opplysninger om noe som uansett ville komme frem.»
- (20) Under vurderingen av tiltaltes subjektive skyld fremkommer det klart at lagmannsrettens flertall har funnet å kunne utelukke tiltaltes forklaring om at han visste at politidokumentene ville bli oversendt forsikringsselskapet:

«Etter en samlet vurdering ser flertallet helt bort fra muligheten for at tiltalte kan ha oppfattet at det var riktig å svare ‘nei’ på spørsmålet om han var beruset da han innga skademeldingen søndagen 30. januar 2022. Flertallet er ikke i tvil om at han har svart bevisst uriktig på dette spørsmålet.

Flertallet er heller ikke i tvil om at tiltalte ga uriktig opplysning i skademeldingen med forsett om å få utbetalt en forsikringssum til seg eller andre. Forsikringen har et klart unntak for skader som oppstår når føreren er påvirket av berusende eller bedøvende midler. Når tiltalte likevel sendte inn skademelding med uriktig opplysning om dette, kan det ikke ha hatt annet formål enn å få utbetalt forsikringssummen. Hvis forsikringsselskapet ikke hadde innhentet politidokumentene, ville forsikringsoppgjøret ha skjedd med bakgrunn i det skadeskjemaet tiltalte innsendte. Tiltalte må i det minste ha holdt det sannsynlig at den uriktige opplysningen ville føre til utbetaling av forsikringssummen.

Flertallet viser også til at tiltalte hadde flere muligheter for å korrigere opplysningen i skademeldingen i ettertid uten at det ble gjort. Tiltalte snakket med skadebehandler 31. januar 2022 og kontaktet advokat samme dag. Advokaten fikk oversendt saksdokumentene fra politiet 1. februar 2022 og hadde da fullt innsyn i både avhøret og prøveresultatene. I følge tiltalte fikk han råd fra advokaten om ikke å snakke med forsikringsselskapet. At han fulgte dette rådet fremfor å korrigere den uriktige opplysningen i skademeldingen, underbygger at han hadde forsett om å få utbetalt forsikringssummen.

Tiltalte har fremholdt at han visste at politidokumentene ville bli oversendt og at det er uten mening at han bevisst skulle ha gitt uriktige opplysninger om noe som uansett vil fremkomme. Dette er ikke egnet til å endre flertallets vurdering av tiltaltes forsett. Det er ingen automatikk i at forsikringsselskapene innhenter politidokumentene. Tiltaltes

handlemåte viser etter flertallets syn at han ikke visste at saksdokumentene ville bli innhentet.»

- (21) Denne begrunnelsen for subjektiv skyld må klart anses tilstrekkelig. Flertallets tolkning av telefonsamtalen 31. januar 2022, dagen etter at skademeldingen var innsendt, kan etter dette vanskelig sees som en saksbehandlingsfeil.
- (22) Påtalemyndigheten har i sin påtegning til tiltaltes anke opplyst at en utreder i If skadeforsikring som avga vitnemål, forklarte at det ikke var automatikk i at forsikringssselskapet innhenter politidokumentene, og at det er mange eksempler på at forsikringsutbetaling skjer uten at politidokumentene er innhentet og gjennomgått. Det er ikke en saksbehandlingsfeil at lagmannsretten har lagt denne forklaringen til grunn uten å vise til den i domspremissene.
- (23) For det andre anføres det at lagmannsretten har anvendt bevisbyrdereglene feil. Dette må anses som en anførsel om lovanvendelsesfeil og ikke saksbehandlingsfeil.
- (24) Innledningsvis i avgjørelsen presiserer lagmannsretten det strenge beviskravet i strafferetten. Det fremkommer her at det må være bevist ut over enhver rimelig og fornuftig tvil at tiltalte er skyldig for at han skal kunne dømmes. Videre uttaler lagmannsretten at tiltaltes forklaring som utgangspunkt må legges til grunn hvis retten ikke kan se bort fra at denne er riktig. Lagmannsretten bemerker deretter at beviskravet gjelder det samlede bevisresultatet, ikke hvert enkelt bevis som blir ført. Lagmannsretten har således tatt riktige rettslige utgangspunkter.
- (25) Tiltalte har særlig vist til følgende bemerkning flertallet har under vurderingen av subjektiv skyld:
- «Tiltalte har også gitt uttrykk for at han aldri ville ha begått bedrageri overfor If, ettersom dette er den største kunden hans selskap har. Slik flertallet ser det, er dette et argument laget i ettertid. Det er en realitet at If allerede har avslått forsikringskravet på grunn av de samme forhold. Det forretningsmessige forholdet til If var ikke et argument fremført i den forbindelse. Det er mulig en domfellelse for forsikringsbedrageri vil virke inn på det forretningsmessige forholdet, men dette er ikke nærmere bevisført og har uansett ikke nevneverdig bevismessig vekt.»
- (26) Tiltalte kan ikke høres med at dette er uttrykk for feil anvendelse av bevisbyrdereglene. Lagmannsrettens flertall presiserer her bare at dette momentet ikke har nevneverdig bevismessig vekt i vurderingen av om tiltalte har handlet forsettlig. Denne bemerkningen må leses i sammenheng med resten av begrunnelsen for tiltaltes subjektive skyld. Under den konkrete vurderingen av subjektiv skyld har lagmannsretten brukt formuleringer som at flertallet «ser (...) helt bort fra» og «er ikke i tvil». Det fremgår klart av flertallets begrunnelse hvilke bevis de har lagt vekt på. Det er ikke noe i lagmannsrettens konkrete bevisvurdering som tilsier at bevisbyrdereglene er anvendt feil.
- (27) Heller ikke *anken over lovanvendelsen* kan føre frem. Lagmannsrettens flertall fant det bevist at det var oppgitt uriktige eller ufullstendige opplysninger i skademeldingen med forsett om å få utbetalt forsikringssum, jf. straffeloven § 375. Lagmannsrettens bevisresultat om dette kan ikke overprøves av Høyesterett.

- (28) Det følger av praksis at lovbruddet er fullbyrdet når skaden er oppgitt til erstatning, og skademeldingen er innkommet til forsikringsselskapet, jf. Rt-2006-1691. Som det fremgår over, hadde tiltalte i skademeldingen svart «nei» på spørsmålet om han var beruset. Lovovertreddelsen var dermed fullbyrdet allerede da tiltalte sendte inn skademeldingen til forsikringsselskapet. Først i en telefonsamtale om lag en måned senere opplyste tiltalte forsikringsselskapet om forelegget for ruskjøring og tap av føreretten. Det kan etter dette ikke være tale om tilbaketreden fra forsøk i saken her, jf. straffeloven § 16 andre ledd.
- (29) Når lagmannsretten har funnet det bevist at tiltalte ikke visste at politidokumentene ville bli oversendt forsikringsselskapet, kan det åpenbart heller ikke være tale om et utjenlig forsøk, jf. straffeloven § 16.
- (30) Det er også anført i anken at tiltalte ikke hadde forsett om å skaffe seg en utbetaling på 503 000 kroner. Dette er i realiteten et angrep på bevisvurderingen som ankeutvalget ikke vil kunne prøve.
- (31) *Anken over straffutmålingen* kan heller ikke føre frem. Tiltalte er dømt for grovt forsikringsbedrageri, og straffen er satt til fengsel i 120 dager.
- (32) I anken er det særlig gjort gjeldende at straffen burde vært gjort fullt ut betinget. Det er blant annet vist til tiltaltes arbeidssituasjon. Det er klart ikke grunnlag for en betinget reaksjon i saken her. Ved straffutmåling for forsikringsbedrageri skal det etter fast høyesterettspraksis som utgangspunkt reageres med ubetinget fengsel, med mindre det dreier seg om forholdsvis beskjedne beløp, eller det foreligger særlige omstendigheter i saken, jf. Rt-2010-447 avsnitt 13 med videre henvisninger. Forsikringssvindel er et betydelig problem, som det av allmennpreventive grunner er viktig å reagere strengt mot.
- (33) Ankeutvalget kan heller ikke se at den utmålte straffen står i noe åpenbart misforhold til den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344, som også får anvendelse når straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum kommer til anvendelse, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18 og 19. Det er dermed klart at heller ikke anken over straffutmålingen kan føre frem.
- (34) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Det er da heller ikke grunnlag for å oppheve dommen ved dom i ankeutvalget, jf. § 323 tredje ledd. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke for noen del gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)